

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

САЩЕНКО КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

**«Організація обліку, аналіз та аудит власного капіталу»
(На матеріалах КП «Чернігівводоканал»)**

Спеціальність 071 - «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

АВТОРЕФЕРАТ

**Випускної кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів – 2019

Випускна кваліфікаційна робота є рукописом

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Обліково-економічного факультету Чернігівського національного технологічного університету, Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник:

кандидат економічних наук,
Шестаковська Тетяна Леонідівна,
доцент кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівського національного
технічного університету

Рецензент: заступник головного бухгалтера КП
«Чернігівводоканал» Ірха Андрій Сергійович

Захист відбудеться «24» грудня 2019 р. о 9.00 год. На засіданні державної
екзаменаційної комісії у Чернігівському національному технічному
університеті

**Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування і аудиту ЧНТУ**
к.ф.-м.н., доцент

М.Є.Юрченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Власний капітал є основою для здійснення господарської діяльності підприємства будь-якої форми власності та організаційно-правової форми. Власний капітал утворюється за рахунок вкладів власників підприємства. Ефективне управління підприємством полягає в якісному управлінні капіталом, яке сприяє ефективній діяльності підприємства, збільшення прибутку та підвищення конкурентоспроможності. Актуальність даної теми пов'язана з розвитком ринкових відносин України, де підприємства повинні самостійно формувати свої ресурси, а основним джерелом є прибуток, отриманий від реалізації продукції, послуг, продажу цінних паперів, капітального вкладання з бюджету, юридичних та фізичних осіб, а також від інших видів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Основою ринкової економіки є відносини власності, які виражені в системі бухгалтерського обліку категорією «власний капітал». Структура і динаміка якого характеризують показники, що визначають фінансовий стан підприємства. Джерелом інформації для показників фінансової діяльності підприємства є бухгалтерський облік, який відображає інформацію про формування власності, обсяг прав власників та інформацію про використання власного капіталу як фінансової основи діяльності підприємства. У фінансовій звітності розкривається інформація про методичне забезпечення обліку власного капіталу підприємства, що дає змогу користувачам звітності приймати управлінські рішення.

Дослідження організації обліку, методи аудиту та аналізу формування власного капіталу займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені та науковці як: І.О. Бланк, М.І. Бондарь, О.М. Галенко, Н.О. Гура, В.М. Добровський, В.І. Єфіменко, Т.Г. Камінська, Ю.А. Кузьмінський, Л.Г. Ловінська, Н.М. Лисенко, Н.М. Малюга, Є.В. Мних, В. В. Пархоменко, П.Я. Попович, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченко, І.Й. Яремко, А.Ф. Іонова, А.Д. Шеремет. Втім, аналіз фахової літератури показав, що проблемні питання обліку та аналізу власного капіталу комунальних підприємств досліджено недостатньо. У зв'язку із цим виникає потреба комплексно осмислити підходи до організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу в умовах нестабільної економічної ситуації, невизначеності у законодавчих нормах та з урахуванням особливостей діяльності комунальних підприємств.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретико-методичних, організаційних та практичних засад бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту власного капіталу та розробка науково-методичних рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- дослідити економічну сутність та особливості обліку власного капіталу підприємств;

- розглянути науково-методичні підходи до аудиту власного капіталу підприємств;

- систематизувати принципи та нормативно-правове забезпечення обліку та аудиту власного капіталу: вітчизняний та зарубіжний досвід;

- оцінити організацію обліку та аудиту власного капіталу на досліджуваному підприємстві;

- проаналізувати результативність політики управління власним капіталом на підприємстві;

- визначити основні напрями удосконалення організації обліку та аудиту власного капіталу на досліджуваному підприємстві;

- запропонувати концептуальні підходи до збереження власного капіталу підприємством.

Об'єктом дослідження є процеси формування і зміни власного капіталу підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних засад обліку, аналізу та аудиту формування й використання власного капіталу КП «Чернігівводоканал».

Методи дослідження. Для досягнення визначених мети та завдань в процесі дослідження застосовувалися діалектичний метод пізнання, положення економічної теорії, а також сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме: теоретичного узагальнення, історичного аналізу, аналізу та синтезу, узагальнення, моделювання та формалізації, індукції та дедукції, порівняльного аналізу, графічний та ін.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку щодо обліку власного капіталу, праці вітчизняних і зарубіжних вчених щодо обліку й аудиту власного капіталу, нормативні документи, практичні дані підприємства, фінансова та статистична звітність КП «Чернігівводоканал».

Практична цінність отриманих результатів полягає в удосконаленні організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу підприємств з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду, а саме:

- теоретичні, організаційні та методичні положення обліку структурних елементів власного капіталу шляхом врахування впливу особливостей діяльності комунального підприємства, що є важливою умовою для прийняття обґрунтованих й раціональних рішень у процесі розробки рекомендацій щодо обліку та аудиту операцій із власним капіталом;

- концептуальний підхід до визначення вартості власного капіталу на КП «Чернігівводоканал», який, на відміну від наявних, включає чотири модулі: 1) підготовчий етап; 2) визначення мінімальної та максимальної межі вартості власного капіталу; 3) обґрунтування та вибір прийнятної моделі оцінки; 4) проведення математичних розрахунків та узагальнення результатів, їх аналіз з метою прийняття рішень;

- методичний підхід до проведення аудиту власного капіталу підприємства, який включає належне інформаційне забезпечення аудиту власного капіталу, методи фактичної і документальної перевірки, процедури

аудиту, аудиторські докази та висновки, що в комплексі орієнтовано на проведення аналізу і запровадження заходів щодо підвищення ефективності використання власного капіталу;

- наукові підходи до систематизації принципів використання концепції збереження капіталу, які, на відміну від існуючих, ґрунтуються на пріоритетах користувачів звітності: якщо пріоритетними є «збереження інвестованого капіталу з урахуванням купівельної спроможності грошей», то перевага надається фінансовій концепції; а у випадку, коли користувачі звітності зацікавлені «у підтримці та розвитку виробничих потужностей» - перевага надається фізичній концепції збереження капіталу;

- стратегічні напрями удосконалення аудиту власного капіталу, які передбачають: удосконалення форм первинної документації; удосконалення форм звітності; удосконалення аналітичного та синтетичного обліку складових власного капіталу; покращення існуючого методологічного забезпечення обліку капіталу; застосування комплексу форм внутрішньої звітності, що повною мірою розкриє бухгалтерський аспект формування, використання та руху власного капіталу підприємства;

- обґрунтування заходів з удосконалення організації обліку, проведення аналізу та аудиту власного капіталу на КП «Чернігівводоканал»: запровадити на підприємстві комплект внутрішньої документації яка полегшить контроль за рухом власного капіталу, та обробку інформації; впровадження сучасних комп'ютерних технологій; запропоновано використовувати форми внутрішньої звітності та інші.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані у процесі формування стратегічних напрямків розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту власного капіталу КП «Чернігівводоканал».

Реалізація наведених в роботі пропозицій сприятиме підвищенню ефективності діяльності підприємства і дасть змогу вийти на новий рівень розвитку, пошук шляхів усунення збитковості, процес пошуку наявних фінансових та економічних можливостей.

Структура роботи. Дипломна робота має таку структуру: вступ, 3 розділи, висновки, перелік використаних джерел із 72 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Дипломна робота містить 27 таблиць та 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційна база дослідження, а також подано структуру роботи.

В **першому розділі «Теоретичні засади організації обліку та аудиту розрахунків з постачальниками і підрядниками»** проаналізовано теоретичні аспекти організації обліку та аудиту власного капіталу, визначено роль власного капіталу в організації обліку власного капіталу на

підприємстві, а також розглянуто нормативно-правове забезпечення, що регулює облік та аудит власного капіталу.

Проведене дослідження сутності й структури власного капіталу дозволило дійти висновку, що дане поняття має складну економічну та правову комплексну природу: реалізація права власності на капітал, переданий засновником та отриманий як приріст капіталу у процесі своєї діяльності. Тому, сутність власного капіталу запропоновано розглядати як загальну вартість засобів підприємства, представлену у вигляді майна, прав та грошових коштів, які передані підприємству його власником (засновником) в постійне володіння, користування і розпорядження на правах певного господарського відання, оперативного управління й інших правових положень без зазначення строку його повернення з метою здійснення його основної діяльності, покриття збитків, формування нового майна.

Класифікацію власного капіталу запропоновано здійснювати за такими ознаками: за джерелами формування власного капіталу; за напрямом реалізації права власності на майно; за рівнем залучення у виробничому процесі; за рівнем фіксації; за способом відображення у балансі; за особливістю представлення в інвестиційному процесі. Таке представлення класифікації власного капіталу сприяє виявленню відмінностей між видами власного капіталу, достовірності їх загального опису, можливості орієнтуватись у формуванні єдиних підходів щодо розуміння економічного змісту поняття, відображення в обліку та аналізу власного капіталу.

Власний капітал є різницею між активами та зобов'язаннями підприємства. Він є гарантією для нормального функціонування підприємства. Основними складовими власного капіталу є статутний, додатковий і резервний капітал та нерозподілений прибуток. У структурі власного капіталу, окрім елементів, які передбачені П(С)БО 2 пропонуємо виділяти такі кошти як потенційні джерела формування власного капіталу, а саме надане засновником (органом місцевого самоврядування) цільове фінансування капітальних інвестицій.

Структура власного капіталу залежить від організаційно-правової форми підприємства. Основним елементом власного капіталу є статутний капітал, який формується під час створення підприємства. А отже, аудит власного капіталу є найважливішим із напрямків проведення аудиту. Інформаційне забезпечення аудиту власного капіталу включає: бухгалтерські та установчі документи: статут; установчий договір; облікова політика підприємства; аналітичні документи: висновок аналітичного відділу про динаміку та співвідношення власного та позикового капіталу; висновок аналітичного відділу про рентабельність капіталу.

Встановлено, що аудит стану власного капіталу необхідно здійснювати постійно, на всіх стадіях функціонування підприємства. Аудиторів необхідно мати чітку методику проведення перевірки для використання прийомів і методів перевірки, що розробляється на стадії планування і спрямована на збір аудиторських доказів для проведення аналізу і

запровадження заходів щодо підвищення ефективності використання власного капіталу (рис. 1).

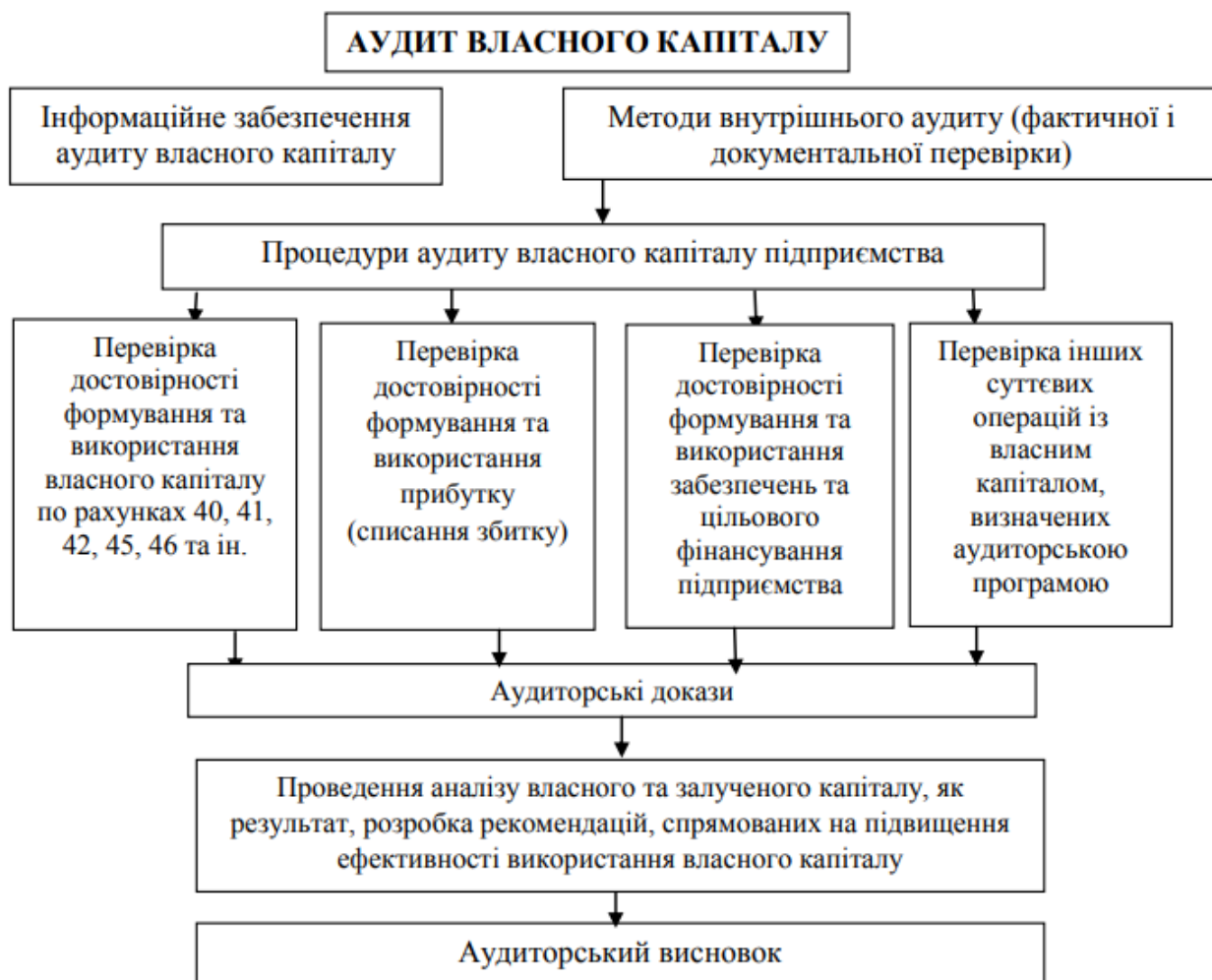

Рис. 1. Методика проведення аудиту власного капіталу підприємства

В Україні існує значна кількість законодавчих актів та інших нормативно-правових документів, які регулюють порядок формування, обліку та аудиту власного капіталу. В нормативно-правовій базі України існує декілька суперечностей, які пов'язані з власним капіталом і його обліку та аудиту. Немає можливості розвитку методологічних і методичних підходів до розробки, складання чітких планів аудиторських процедур, які стосуються власного капіталу. Основним і важливим питанням в напрямку виконання державою контролюючої і регулюючої функції регулювання обліку і аудиту власного капіталу комунальних підприємств є вдосконалення їх нормативно-правової бази в сфері обліково-аналітичного забезпечення та аудиту. Здебільшого, нормативне регулювання обліку власного капіталу поділяється на декілька рівнів (міжнародний, національний та рівень підприємств).

Другий розділ «Дослідження організації обліку та аналіз власного капіталу на КП «Чернігівводоканал» присвячений аналізу загальних тенденцій і напрямків розвитку підприємств комунальних підприємств України, наведена організаційно-економічна характеристика об'єкту дослідження – КП «Чернігівводоканал», проведено оцінку стану та ефективності використання власного капіталу.

Об'єктами організації обліку власного капіталу є такі складові: облікова політика підприємства; організаційні форми ведення бухгалтерського обліку; документація та документообіг; зберігання документів; інвентаризація; робочий план рахунків бухгалтерського обліку; облікові реєстри і форми бухгалтерського обліку. Облік власного капіталу починається з первинного документування. Організація первинної облікової документації починається з виявлення складу господарських операцій і об'єктів, що повинні знайти відображення в системі обліку на підприємстві.

Проаналізувавши фінансово-економічну діяльність КП «Чернігівводоканал», ми спостерігаємо у 2018 році збільшення власного капіталу. Розрахувавши показники рентабельності спостерігається зменшення рентабельності активів у 2018 році порівняно з 2017 роком, рентабельність власного капіталу збільшилася у 2018 році. Метою аналізу власного капіталу на КП «Чернігівводоканал» є визначення складу, динаміки та структури власного капіталу та оцінка ефективності його використання (табл.1). Проаналізувавши табл. 1 бачимо, що за останні чотири роки найбільший розмір власного капіталу становив у 2018 році - 205250 тис. грн. З 2015 року власний капітал збільшився на 285691 тис. грн. або на 60,8%. У 2018 власний капітал збільшився на 44156 тис. грн. або на 35,44%

Таблиця 1

Динаміка складових власного капіталу КП «Чернігівводоканал»

Роки	Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	Капітал у дооцінках, тис. грн.	Додатковий капітал, тис. грн.	Нерозподілений прибуток, тис. грн.	Власний капітал, тис. грн.
2015	118789	14492	15071	-353602	-205250
2016	140920	14011	13737	-382811	-214143
2017	186843	13526	12890	-337856	-124597
2018	211170	-	-	-291611	-80441

*Джерело: складено за даними форми №4 «Звіт про власний капітал» за 2015-2018рр.

За розрахунками у таблиці 2 показниками можна зробити висновок про позитивні зрушення у капіталі підприємства за досліджений період. Позитивним моментом є зростання оборотності капіталу. У 2017 році цей показник дорівнює 0,12, що означає що, капітал не встигав зробити одне коло, а у 2018 році цей показник зменшився і дорівнює 0,8. Відповідно до зростання оборотності капіталу зріс показник тривалості одного оберту з - 1384,87 днів у попередньому періоді до -1318,18,41 днів у звітному періоді.

Це є позитивним зрушенням, оскільки прискорення оборотності капіталу сприяє інтенсифікації усіх господарських процесів, збільшенню виручки і більш ефективному використанню капіталу.

Таблиця 2

Основні показники ефективності використання власного капіталу КП
«Чернігівводоканал» за 2017-2018 роки

Показник	Розрахунок	Значення		Відхилення (+/-)
		2017	2018	
1	2	3	4	5
1. Баланс	Ф1 р.1300	373201	385206	12005
2. Власний капітал	Ф1 р.1495	-124597	-80441	44156
3. Середньорічна вартість капіталу	Ф1р.1495 (гр.3+гр.4)/2	-169370	-113106	-68333
4. Чистий прибуток	Ф2 р.2350	44027	30885	-13142
5. Прибуток за один день	Ф2 р.2350/360	122,3	85,79	-36,51
6. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	Ф2 ряд.2290	44027	34355	-9672
7. Коефіцієнт оборотності капіталу	ряд.4/ряд.1	0,12	0,08	-0,04
8. Оборотність капіталу (у днях)	ряд.3/ряд.5	-1384,87	-1318,41	66,46
9. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	ряд.4/ряд.2	-0,35	-0,38	-0,03
10. Коефіцієнт ефективності використання власних коштів	ряд.6/ряд.2	-0,35	-0,43	-0,08

Рівень реалізації не переважає над вкладеним капіталом лише на -0,35 та -0,38 у 2017 та 2018 роках відповідно, то це означає, власний капітал використовується неефективно. Зменшення цього показника призводить до потреби залучення додаткових коштів у кредиторів, у свою чергу це призведе до збільшення зобов'язань підприємства.

Коефіцієнт ефективності використання власних коштів показує скільки прибутку дає 1 грн. власних коштів. Значення даного коефіцієнта знаходиться поза меж норм (не менше 0,4). Зменшення цього показника про збільшення неефективності використання власного капіталу КП «Чернігівводоканал».

До основних шляхів зменшення оборотності капіталу можна віднести:

- збільшення тривалості виробничого циклу за рахунок інтенсифікації виробництва (використання старих технологій технологій, зменшення рівня продуктивності праці, неповне використання виробничих потужностей підприємства, трудових та матеріальних ресурсів;

- поліпшення організації матеріально-технічного постачання з метою безперебійного забезпечення виробництва необхідними матеріальними ресурсами і скорочення часу знаходження капіталу в запасах;

- сповільнення продуктивності;

- збільшення часу знаходження засобів у дебіторської заборгованості.

Головним показником, який характеризує ефективність використання власного капіталу КП «Чернігівводоканал» є його рентабельність. Цей показник зростає останні три роки, що свідчить про зростання рівня прибутковості власного капіталу, вкладеного в КП «Чернігівводоканал». За розрахованими показниками можна зробити висновок про позитивні зрушення у капіталі підприємства за досліджений період.

Факторний аналіз показав, що на зміну рентабельності вплинули такі чинники: 1) при зменшенні суми прибутку та незмінній величині власного капіталу показник прибутковості власного капіталу зменшився порівняно з базовим періодом, що вказує на підвищення ступеню ефективності використання авансованих акціонерами коштів на фінансово-господарську діяльність КП «Чернігівводоканал»; 2) при збільшенні суми власного капіталу підприємства, рентабельність власного капіталу, що свідчить про те, що керівництво КП «Чернігівводоканал» суму власного капіталу інвестувало ці кошти у виробничу діяльність, що дозволило зменшити рентабельність власного капіталу. Для того, щоб отримати максимально точні результати аналізу ефективності використання власного капіталу КП «Чернігівводоканал» необхідно дослідити вплив всіх факторів.

Третій розділ «Шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на КП «Чернігівводоканал»» містить основні шляхи вдосконалення організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу КП «Чернігівводоканал».

Власний капітал є основою фінансування підприємства. Його облік, аналіз та аудит важливий і необхідний для безперервного функціонування підприємства. При перевірці правильності обліку, аналізу та аудиту на КП «Чернігівводоканал» необхідно: - встановити наявність Наказу про облікову політику на підприємстві і дотримання визначених у ньому положень при веденні бухгалтерського обліку; - встановити відповідність організації і ведення обліку вимогам П(С)БО; - дослідити організацію документообігу на підприємстві, в т.ч. з обліку власного капіталу; - визначити якість документального оформлення здійснених господарських операцій щодо обліку; - операцій з власним капіталом, їх відображення на відповідних рахунках бухгалтерського обліку, регістрах аналітичного та синтетичного обліку; - встановити відповідність представлених форм звітності діючому законодавству, достовірність звітності підприємства, виявлення наявних порушень в бухгалтерському та податковому обліку підприємства і розробити належні заходи для їхнього усунення; - визначити ступінь комп'ютеризації обліку на підприємстві.

Вивчаючи дані питання, слід відмітити, що на КП «Чернігівводоканал» стосовно ведення обліку власного капіталу виявлено певні недоліки. Облікова політика підприємства встановлена внутрішнім розпорядчим документом, а саме Наказом «Про облікову політику» на КП «Чернігівводоканал» №1 від 02.01.2018 р., зміст якого викладено у відповідності до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову

звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV та П(С)БО в цілях яких є дотримання єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку, складання та представлення у встановлені терміни фінансової звітності. Негативним моментом, який слід відмітити є відсутність в Наказі «Про облікову політику» на КП «Чернігівводоканал» суттєвих умов щодо ведення обліку власного капіталу на підприємстві.

Однією із важливіших складових частини механізму ефективного управління капіталом підприємства та його структурою є система його аналізу. Аналіз капіталу підприємства являє собою процес дослідження основних показників ефективності його функціонування на підприємстві з метою подальшого підвищення цієї ефективності. Проведений аналіз власного капіталу дозволив визначити структуру власного капіталу на КП «Чернігівводоканал». Зокрема, складовими власного капіталу на підприємстві є статутний капітал і нерозподілений прибуток, де основну частку займає нерозподілений прибуток. Це свідчить про накопичення капіталу підприємством.

Значною мірою від організованого обліку буде залежати ефективність управління господарською діяльністю підприємства це є важливим для стратегії його розвитку на перспективу. Для вдосконалення обліку власного капіталу необхідно в наказі про облікову політику додати інформацію про використання власного капіталу. Власний капітал є основою його діяльності. Він є основним джерелом фінансування підприємства та джерелом погашення його збитків. Визначення вартості власного капіталу КП «Чернігівводоканал» пропонуємо здійснювати за такою логічною схемою (рис. 2).

При формуванні звітності КП «Чернігівводоканал» використовує фізичну концепцію збереження капіталу. Вона є пріоритетнішою за фінансову концепцію. Для удосконалення обліку власного капіталу необхідно покращити існуючі методологічні забезпечення обліку власного капіталу. В результаті аналізу основних характерних ознак фізичної і фінансової концепцій, нами було здійснено спробу теоретичного обґрунтування доцільності використання КП «Чернігівводоканал» саме фізичної концепції збереження капіталу. Було встановлено, що в окремих положеннях із бухгалтерського обліку спостерігається застосування нормативів МСФЗ, це може свідчити про бажання приблизити національну систему обліку до міжнародних стандартів, але на жаль на практиці таке застосування деяких норм не сприяє отриманню того результату, на який із самого початку було покладено при розробці концепції збереження капіталу.

Отже, система оцінки статей балансу КП «Чернігівводоканал», порядок визнання прибутку і здійснення переоцінки активів потребує в перегляді відповідно до основних положень концепції збереження капіталу, на рівні управління і на рівні бухгалтерського обліку. Відповідно до концепції збереження фізичного капіталу, весь прибуток, який відображений в обліку необхідний для збереження суми власного капіталу і відновлення виробничої потужності підприємства, не може вважатися отриманим підприємством.

Застосування фізичної концепції КП «Чернігівводоканал» забезпечить можливість відтворення вкладеного капіталу і сприятиме підтриманню виробничих потужностей підприємства.

Рис. 2. Модульна схема визначення вартості власного капіталу на КП «Чернігівводоканал»

ВИСНОВКИ

1. Досліджено сутність поняття «власний капітал», порядок формування власного капіталу на підприємствах різних організаційно – правових форм та методичку здійснення аудиту власного капіталу та провели аналіз власного капіталу на КП «Чернігівводоканал». В економічній літературі надано велику кількість визначення поняття „власний капітал”. Але найбільш точним та який відповідає суті є наступне: власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

2. Статутний капітал є елементом власного капіталу, який формується на початку діяльності підприємства. Порядок формування власного капіталу

на підприємствах різних організаційно-правових форм дуже відрізняється. Дослідження особливостей і методичного забезпечення обліку власного капіталу на підприємствах відповідно до організаційно-правової форми підприємства є важливим елементом удосконалення методології бухгалтерського обліку, оскільки вона сприяє підвищенню повноти й достовірності інформації про фінансово-майновий стан підприємства у фінансовій звітності. Облік власного капіталу ведуть на рахунках 4 класу Плану рахунків «Власний капітал та забезпечення зобов'язань». Регістрами аналітичного обліку виступають Журнал- ордер №7, інформація про зміни у власному капіталі відображається у звіті про власний капітал.

3. Дослідження нормативно-правових документів дає змогу під час проведення обліку та аудиту власного капіталу підтвердити реальність та достовірність відображення власного капіталу у фінансовій звітності і відповідність операцій з ними чинному законодавству. Нажаль, але нормативна база України з обліку та аудиту власного капіталу повинна бути удосконалена відповідно з новими механізмами господарювання, а питання щодо проблеми обліку та аудиту власного капіталу необхідно вирішувати як організаційно так і економічно. Адже, процес формування власного капіталу супроводжується рядом проблем, які впливають на прийняття управлінських рішень на підприємстві. Зазначені проблеми можуть бути вирішені лише за умови вдосконалення чинного законодавства.

4. Аналізу показника власного капіталу необхідно приділяти значну увагу. Він найважливішим серед усіх інших через то, що достатня величина власного капіталу підприємства є гарантом його стабільності та свободи від зовнішніх джерел фінансування. Основним інструментом організації обліку власного капіталу є облікова політика підприємства, що містить інформацію про власний капітал підприємства, передбачає цілісність в організації обліку власного капіталу та охоплює методичні, технічні та організаційні аспекти. Нами було запропоновано для КП «Чернігівводоканал» схему організації обліку власного капіталу. Оскільки в наказі про облікову політику в даному підприємстві не зазначено пункти, які стосуються обліку власного капіталу.

5. Досліджено співвідношення власних та позикових коштів, які використовує підприємство в процесі своєї господарської діяльності. В умовах ринкової економіки для підприємств усіх форм власності та організаційно-правової форми основними джерелами формування фінансового капіталу є як власні, так і позикові кошти. Капітал утворюється за рахунок зовнішніх та внутрішніх джерел власних коштів. До зовнішніх джерел формування капіталу належать кошти, які формуються як за рахунок особистих внесків, так і за рахунок можливостей фінансового ринку та кошти, які формуються у порядку розподілу й перерозподілу фінансових ресурсів у масштабах економічної системи держави. До внутрішніх джерел формування власного капіталу належать фінансові ресурси, що формуються в процесі виробничо-фінансової діяльності підприємства. Формування капіталу відображено у первинних документах: акт приймання-передачі, накладна, виписка банку, платіжне доручення та інші.

6. Основним джерелом формування капіталу КП «Чернігівводоканал» є грошові кошти, які надходять на банківський рахунок від фізичних та юридичних осіб. За 2017-2018 роки КП «Чернігівводоканал» суттєво покращив власне фінансове становище. Підприємство є фінансово залежним, більшість активів сформована за рахунок запозичених коштів, в співвідношенні власних та запозичених коштів запозичені переважають. Проведено внутрішній аудит підприємства за результатами якого оформлюються аудиторський висновок. У аудитора немає жодних зауважень до порядку ведення обліку та управління на КП «Чернігівводоканал».

7. Нами було запропоновано запровадити на підприємстві комплект внутрішньої документації яка полегшить контроль за рухом власного капіталу, та обробку інформації. Також запропоновано використовувати форми внутрішньої звітності, дана звітність міститиме більше даних та дасть змогу підприємству, відповідно, розрахувати більшу кількість показників порівняно з регламентованою фінансовою звітністю. Це сприятиме розвитку методики бухгалтерського обліку щодо операцій з власним капіталом із можливістю здійснити оцінку джерел формування та зміни власного капіталу, яка забезпечить розробку практичних рекомендацій із покращання фінансового стану даного підприємства. Основним напрямком удосконалення обліку та засобів отримання правильної, своєчасної і оперативної інформації про власний капітал є впровадження сучасних комп'ютерних технологій. КП «Чернігівводоканал» користується фізичною концепцією збереження капіталу. В окремих положеннях із бухгалтерського обліку спостерігається застосування нормативів МСФЗ, це свідчить про бажання приблизити національну систему до міжнародних стандартів.

АНОТАЦІЯ

Сащенко К.М. «Організація обліку, аналізу та аудиту власного капіталу (на матеріалах КП «Чернігівводоканал»)»

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних, організаційних та практичних засад бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту власного капіталу та розробка науково-методичних рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Завдання роботи: - дослідити економічну сутність та особливості обліку власного капіталу підприємств; - розглянути науково-методичні підходи до аналізу та аудиту власного капіталу підприємств; - систематизувати принципи та нормативно-правове забезпечення обліку та аудиту власного капіталу: вітчизняний та зарубіжний досвід; - оцінити організацію обліку та аудиту власного капіталу на досліджуваному підприємстві; - проаналізувати результативність політики управління власним капіталом на підприємстві; - визначити основні напрями удосконалення організації обліку та аудиту власного капіталу на

досліджуваному підприємстві; - запропонувати концептуальні підходи до збереження власного капіталу підприємством.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних засад обліку, аналізу та аудиту формування й використання власного капіталу КП «Чернігівводоканал». Об'єктом дослідження є процеси формування і зміни власного капіталу підприємств.

За результатами дослідження сформовані висновки щодо економічної сутності власного капіталу, організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу. Одержані результати можуть бути використані для підвищення ефективності діяльності підприємства, організації обліку, аналізу та аудиту власного капіталу на КП «Чернігівводоканал».

Ключові слова: капітал, власний капітал, облік, аналіз, аудит, фінансовий стан, організація обліку, ефективність.

ANNOTATION

Sashchenko K.M. "Organization of accounting, analysis and audit of equity (based on materials of KP" Chernihivvodokanal ")

The purpose of the final qualification work is to study the theoretical, methodological, organizational and practical principles of accounting, analysis and audit of equity and to develop scientific and methodological recommendations for their improvement.

Tasks of work: - to investigate the economic nature and peculiarities of accounting for the equity of enterprises; - to consider scientific and methodological approaches to the analysis and audit of the equity of enterprises; - systematize the principles and regulatory legal framework for accounting and auditing of equity capital: domestic and foreign experience; - evaluate the organization of accounting and audit of equity at the studied enterprise; - to analyze the effectiveness of equity management policy at the enterprise; - determine the main directions of improvement of accounting and auditing of equity capital at the studied enterprise; - to propose conceptual approaches to maintaining the equity of the enterprise.

The subject of the research is a set of theoretical, organizational and methodological foundations of accounting, analysis and audit of the formation and use of equity of KP "Chernihivvodokanal". The object of the research is the processes of forming and changing the equity of enterprises.

According to the results of the study, conclusions were drawn regarding the economic nature of equity, organization of accounting, analysis and audit of equity. The results obtained can be used to increase the efficiency of the enterprise, organization of accounting, analysis and audit of equity at KP "Chernihivvodokanal".

Keywords: capital, equity, accounting, analysis, audit, financial condition, accounting organization, efficiency.